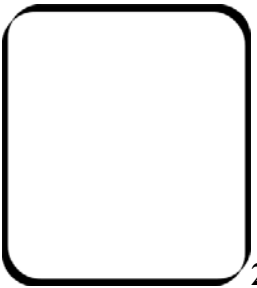

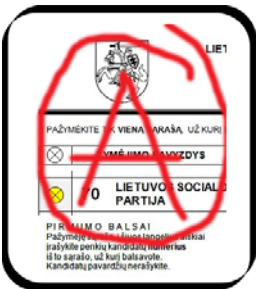
Kaip elgtis per rinkimus? 7 veiksmų strategijos

1-oji strategija. Balsuoti prieš blogiausius. Eiti į rinkimus ir balsuoti už „geriausius“ iš blogųjų, kad kuo mažiau balsų gautų tie, kurių ypač nekenčiame. Nors balsuojama iš esmės prieš, tačiau vietinė valdžia vis tiek išrenkama. Kadangi savivaldos sistema priklauso nuo centrinės, o ne nuo vietinės valdžios, naujai išrinktieji tampa sistemos dalimi. Taigi kyla klausimas – ar prasminga reikšti savo nuomonę balsuojant prieš nekenčiamiausius, kai taip palaikomas sistemos *status quo*, o tai tiesiogiai naudinga valdžiai?

2-oji strategija. Visai neiti į rinkimus. Neatiduoti savo balso niekam, rodyti abejingumą esamai „demokratijai“ ir nelegitimuoti esamos sistemos. Tačiau tokia strategija, jei jos imsis ypač daug žmonių, gali būti veiksminga tik per seimo ir prezidento rinkimus. Savivaldybių rinkimų atveju kad ir kiek būtų balsuotojų, rinkimai vis tiek bus laikomi įvykusiais. Taigi nedalyvavimas nelabai prasmingas, nes nelemia valdžios legitimacijos.

3-oji strategija. Sugadinti biuletinį. Nebalsuoti už nieką – nupiešti zuikutį ar užrašyti riebę žodį – ir taip pareikšti protestą prieš apgailėtiną demokratijos formą – valdžios rinkimus. Šiuo veiksmu žmogus balso neatiduoda niekam, nepasitiki nė vienu iš kandidatų ir taip kvestionuoja rinkimų sistemą. Vis dėlto ši strategija turi ir vieną blybę: žmogus, atėjęs sugadinti biuletenio, jau atėjo į rinkimus. Gadinti biuletinį – tai išties išsakyti kritišką poziciją, tačiau oficialiai sistema tokiu protestuotoju tik pasinaudoja. Jis juk dalyvauja rinkimų rituale, nepaisant to, ką padaro su biuleteniu – jį sugadina ar ne.

4-oji strategija. Išsibraukti iš rinkėjų sąrašų. Neatėję į rinkimus ar sugadinę biuletinį, mes neparodome priešiško rinkimų spektakliui. Paversti balsuotojais, mes sutinkame atiduoti savo balsą kitiems, nusišaliname nuo bendrų reikalų tvarkymo ir nebedalyvaujame savo bendruomenės, kaimo ar miesto gyvenime. Ką daryti? Ogi pareikšti protestą prieš pačią rinkimų sistemą, paverčiančią mus pasyviais statistais. Efektyviausias protestas prieš rinkimų farsą – pareikalauti, kad mus išbrauktų iš rinkėjų sąrašų.

Priėję prie rinkimų administratoriaus ir parodę dokumentą, paprašykime biuletenio, taip simboliškai atsiimdami savo balsą, kad juo nebūtų pasinaudota. Tada pareikalaukime, kad mus išbrauktų iš rinkėjų sąrašų. Geriausia tą padaryti raštu. Parašę savo nuomonę apie šiuos rinkimus, įmeskime pareiškimą į urną. Biuletinį galima pasiimti su savimi kaip niekam neatiduoto balso simbolį.

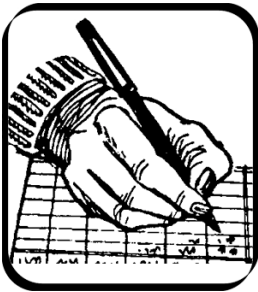
5-oji strategija. Išdurti kyšininką. Ši strategija aktuali, jeigu kažkas jums už balsą siūlė pinigų arba kitų gėrybių, pvz., skalbimo miltelių, alaus, saldainių, prezervatyvų (jie brangūs, bet ir labai reikalingi). Kaip pasielgti, kad nenuviltumėte savo geradarių, pasinaudotumėte puikia proga gauti reikalingų ir vis brangstančių dalykų, bet ir išliktumėte orūs? Paimkite gėrybes, bet per rinkimus sugadinkite biuletinį. Juk tas, kuris davė gėrybių, negalės įeiti į balsavimo kabinetą kartu su jumis ir pamatyti, kaip pasielgiate su biuleteniu.

Tai ciniškas, bet labai teisingas kelias, jeigu gavote pasiūlymą parduoti savo balsą.

6-oji strategija: Padegti biuletinį. Į balsadėžę įmesti degantį savo balsą pasiūlyta „Facebook“ socialiniame tinkle. Iš pradžių tai atrodo gana pavojinga. Bet įdomu, kokia būtų rinkimų baigtis, jeigu daug (arba visos) balsadėžių sudegtų? Gali pasirodyti, kad tokie rinkėjai, kurie nori padegti ne tik savo, bet ir kitų biuletenius, užgožia kitų balsavusiųjų (ar nebalsavusiųjų) nuomones. Tačiau jeigu daugės žmonių, kurie neis į rinkimus, gadins biuletenius ir, išsibraukę iš rinkėjų sąrašo, įmes į urną tai liudijantį raštą, balsadėžių padegimai nebegalės būti vertinami kaip kitų balso užgožimas savuoju.

Toks veiksmas taps tiesiog rinkimų apylinkės rezultatų apibendrinimu. Mažiau darbo rinkimų komisijai...

7-oji strategija. Įrašyti savo kandidatą. Nueiti į rinkimus, pasiimti biuletinį, bet užuot balsavus už nieko nereiškiančią arba pasidarytą keliančią pavardę, kuri jame jau įrašyta, užrašyti savo kandidato (-ės), kurio (-s) pavardės lapelyje nėra, pavardę. Šis būdas geras, nes siūloma alternatyva, bet negerai, kad taip nekritikuojama dabartinė rinkimų sistema ir mažai šansų, kad tas parašytas žmogus bus išrinktas. O jei tokių šansų ir būtų, mažai tikėtina, kad jis (-i) turės kokį nors svorį taryboje. Toks protestas tolygus biuletenio gadinimui – nors siūloma alternatyva, tačiau ji nelabai reikšminga turint omenyje rinkimų formatą.

Taigi galimos 7 veiksmų strategijos, numatančios, kaip elgtis per šiuos savivaldybių rinkimus. 1-oji strategija labiausiai prisitaikėliška, likusios šešios kvestionuoja pačią rinkimų ir savivaldos sistemą. Jomis pasinaudoję žmonės išreišk nepritarimą demokratijos parodijai, kai valdžia rinkimais tiesiog prisidengia, kad galėtų save vadinti „demokratiškai“ išrinkta.

Mūsų nuomonė valdžiai įdomi tik kartą per ketverius metus, paskui niekas jos nei klausia, nei klauso. Kaip rodo naujausia mitingų draudimo praktika (2010-03-11, 2011-01-16, 2011-02-19 ir kiti atvejai) neturime teisės net įsikišti, kai matome, kad mūsų „atstovai“ mums atstovauja netinkamai.

Kyla klausimas, ką daryti, jei balsuotojai, kurie palaiko rinkimų farsą, išrinks pačią blogiausią valdžią, kokia tik gali būti, – nepakenčiamus klounus, monopolijų gynėjus, nacionalistus, netgi kriminalinių grupuočių veikėjus? Juk padėtis gali ir pablogėti, nes vietinę valdžią rinks kiti, o nuo jos nukentėti galime mes visi.

Vis dėlto nuogąstauti nereiktų. Štai 3 priežastys, kodėl net pati „blogiausia“ vietos valdžia negalės kai nors neigiamai mus paveikti.

1. Menkas vietinės valdžios legitimumas. Per pastaruosius 10 metų smarkiai sumažėjo žmonių, dalyvaujančių savivaldybių tarybų rinkimuose, skaičius – nuo 54,20 proc. 2002 metais iki 41,30 proc. 2007 metais. Dalis jų balsuoja prieš visus arba gadina biuletenius. Šiais metais tikėtinas didelis rinkėjų aktyvumo sumažėjimas. Į rinkimus atėjus 30 proc. balsavimo teisę turinčių gyventojų ir nemenkai daliai jų pasinaudojus 2-7 strategijomis, gali būti, kad į vietinę valdžią bus „išrinkti“ savivaldybių tarybų nariai, gavę vos 5-6 proc. visų rinkėjų balsų.

2. Vietinė valdžia neturi jokios politinės galios. Vasario 27 d. renkamos savivaldybių tarybos yra tik centrinės valdžios padaliniai, atliekantys ūkines funkcijas. Tarybų nariai, merai ir administracijos vadovai – tai vietiniai biurokratai, vykdančys partijų lyderių, seimūnų ir ministrų nurodymus. Savivaldos lygmenyje politika neužsiimama, todėl nacionalistai nekelia jokios grėsmės. Blogiausia, ką gali padaryti į vietinę valdžią pakliuvę žmonės, – prisivogti ir prisikimšti kišenes įvairių kyšių, protekcijų ir valstybinių konkursų „otkato“.

3. Į savivaldybių tarybas išrinkti pašlemėkai tik diskredituoja valdžią. Aktyvus konservatorių, oligarchų bei nacionalistų elektoratas pamažu pjauna šaką, ant kurios pats sėdi. Kritiškai nemąstančių, propagandos apmulkintų žmonių balsais į vietos valdžią jau anksčiau patekę pašlemėkai (V. Štustauskas, A. Zuokas, Č. Daugėla) greitai save demaskuoja ir parodo tikrąjį valdžios veidą. Dabartinės savivaldos sistemos kritikams tai tik į naudą.

Kai žmonės priešinasi negerovėms ir daro tai organizuotai (pvz., blokuoja parodomuosius „savivaldos“ rinkimus), net patys blogiausi kandidatai nebelemia situacijos. Net baisiausia valdžia netenka savo atstovaujamosios galios, kai prieš ją susivienija gyventojai. Tada įvyksta esminis dalykas – visos valdžiai perduotos gyventojų galios sugrįžta jiems patiems.

Akivaizdu, kad mes turime galią, o bloga padėtis susiklostė tik dėl to, kad jos nepanaudojame. Ta galia yra mūsų susivienijimo galia. Mes patys galime save valdyti, t.y. sukurti tikrąją savivaldą. Plėsti bendruomenes, steigti jų asociacijas, spręsti iškilusius klausimus vietiniais referendumais, tiesiogiai rinkti seniūnus ir juos atšaukti, tvarkyti gyvenimą taip, kaip mes norime. Nepatikėjo jo kitiems žmonėms, kad ir kokius gražius pažadus jie dalintų, kad ir kaip gražiai jie save vadintų.

a.lt, 2011 02 23

